

Monety

– Miasto średniowieczne w Toruniu –

nominał	20 zł
metal	925/1000 Ag
stempel	lustrzany
średnica	38,61 mm
masa	28,28 g
wielkość emisji (nakład)	56.000 szt.

Awers: Na dole wizerunek orła ustalony dla godła Rzeczypospolitej Polskiej. Z prawej strony orła oznaczenie roku emisji: 2007, z lewej strony napis: 20/ZŁ. Powyżej orła stylizowany wizerunek Bramy Mostowej oraz z prawej strony wizerunek historycznego herbu Torunia. U góry półkolem napis: RZECZPOSPOLITA POLSKA. Pod lewą łapą orła znak mennicy: $\frac{m}{w}$.

Rewers: Stylizowane wizerunki: z lewej strony Ratusza Staromiejskiego oraz z prawej strony fragmentu Dworu Artusa i w głębi kościoła katedralnego p. w. św. Jana Chrzciciela i św. Jana Ewangelisty w Toruniu. U góry półkolem napis: MIASTO ŚREDNIOWIECZNE W TORUNIU.

Projektant monety: *Andrzej Nowakowski*

nominał	2 zł
metal	stop CuAl5Zn5Sn1
stempel	zwykły
średnica	27,00 mm
masa	8,15 g
wielkość emisji (nakład)	990.000 szt.

Awers: Wizerunek orła ustalony dla godła Rzeczypospolitej Polskiej, po bokach orła oznaczenie roku emisji: 20-07, pod orłem napis: ZŁ 2 ZŁ, w otoku napis: RZECZPOSPOLITA POLSKA, poprzedzony oraz zakończony sześcioma perełkami. Pod lewą łapą orła znak mennicy: $\frac{m}{w}$.

Rewers: Stylizowany wizerunek panoramy miasta Torunia od strony Wisły. U góry półkolem napis: MIASTO ŚREDNIOWIECZNE, u dołu półkolem napis: W TORUNIU.

Na boku: Ośmiokrotnie powtórzony napis: NBP, co drugi odwrócony o 180 stopni, rozdzielony gwiazdkami.

Projektant awersu: *Ewa Tyc-Karpińska*
Projektant rewersu: *Andrzej Nowakowski*

Informacje o sposobie nabycia monet na stronie:
www.nbp.pl

Monety zostały wyprodukowane w Mennicy Polskiej SA
w Warszawie.

Skład i druk: Drukarnia NBP

W dniu 21 czerwca 2007 r. Narodowy Bank Polski wprowadza do obiegu monety „Miasto średniowieczne w Toruniu”, o nominałach:

- 20 zł – wykonaną stemplem lustrzanym w srebrze,
- 2 zł – wykonaną stemplem zwykłym w stopie Nordic Gold.

W X-XI w. w pobliżu późniejszego miasta Torunia, na miejscu przeprawy przez Wisłę, znajdowała się osada rzemieślniczo-handlowa. W pierwszej połowie XIII w. teren ten przeszedł pod panowanie Krzyżaków prowadzących akcję chrystianizacji Prus. W 1231 r. Krzyżacy założyli tutaj warownię, a wkrótce potem, w 1233 r. wielki mistrz krzyżacki Herman von Salza nadał Toruniowi i Chełmnu magdeburskie prawo miejskie.

Dokonana w 1236 r. translokacja Starego Torunia była korzystna dla dalszego rozwoju miasta z uwagi na łączące się tu szlaki komunikacyjne i handlowe (prowadzące z Węgier i Rusi oraz z południa Polski przez Wisłę na północ do Bałtyku i na zachód Europy). Z czasem Toruń stał się członkiem związku miast hanzeatyckich, a od 1403 r. otrzymał prawo składu, tj. przywilej, na mocy którego przewożony przez uprzywilejowane miasto towar musiał być wystawiony na sprzedaż miejscowym kupcom.

Obok toruńskiego Starego Miasta powstała nowa osada, której Krzyżacy w 1264 r. nadali miejskie prawo chełmińskie oraz nazwę Nowe Miasto Toruń. Rozwijało się ono głównie jako ośrodek rzemieślniczy i drobnokupiecki. W 1454 r. nastąpiło scalenie Starego i Nowego Miasta w jeden organizm miejski.

Toruń był jednym z najczynniejszych członków Związku Pruskiego i uczestnikiem wojny trzynastoletniej z Zakonem Krzyżackim (1454–1466), w wyniku której, po odzyskaniu przez Polskę Pomorza Gdańskiego i Ziemi Chełmińskiej, miasto zostało przyłączone do Polski. Rozwój Torunia w II połowie XV w. był głównie związany z ożywieniem szlaku wiślanego, łączącego Pomorze z Polską, oraz z licznymi przywilejami otrzymanymi w 1457 r. (m.in. prawo mennicze). Na początku XVI w., wskutek konkurencji Gdańska

i zniesienia składu na towary spławiane Wisłą, znaczenie Torunia spadło.

Ponowny rozwój miasta nastąpił na przełomie XVI i XVII w. i był związany z jarmarkami toruńskimi, które ściągały licznych kupców polskich i zagranicznych. Równocześnie miasto było ważnym ośrodkiem produkcji rzemieślniczej (złotnictwo, sukiennictwo, rzemiosła usługowe i spożywcze – m. in. wyrób słynnych pierników).

Toruń podupadł w połowie XVII w. Dotkliwe straty przyniosła okupacja szwedzka w czasie „potopu” (1655–1658) oraz oblężenie miasta przez wojsko polskie w 1658 r. Podczas wojny północnej w 1703 r. Toruń zdobywali Szwedzi, wtedy spłonął ratusz i niektóre kamienice w mieście.

W latach 1793–1920 Toruń znalazł się w zaborze pruskim (w latach 1807–1815 w Księstwie Warszawskim), zmieniając charakter i stopniowo przekształcając się w miasto urzędniczo-garnizonowe z silnym systemem fortyfikacji. W styczniu 1920 r. Toruń powrócił do Polski. Jako stolica województwa pomorskiego miasto szybko się rozwijało.

Dzisiaj Toruń jest dużym ośrodkiem przemysłowym i kulturalno-naukowym, liczącym ponad 200 tysięcy mieszkańców. W mieście zachowało się wiele średniowiecznych zabytków – ratusz staromiejski, kościoły, fragment zamku krzyżackiego, liczne gotyckie kamienice i zespół spichlerzy, dom Mikołaja Kopernika, Krzywa Wieża, mury i bramy miejskie oraz fragmenty fortyfikacji.

Początki ratusza w Toruniu sięgają lokacji miasta w II połowie XIII w. Z biegiem czasu ratusz okazał się zbyt mały na potrzeby rozwijającego się miasta. Przebudowę ratusza przeprowadzono pod koniec XIV w. Z dawnego ratusza zachowano tylko wieżę, którą nadbudowano. Na początku XVII w. dokonano następnej rozbudowy, pozostawiając bez zmiany gotycką bryłę ratusza, podwyższono jednak budynek do trzech kondygnacji i dodano narożne wieżyczki. W 1703 r. podczas pożaru miasta na skutek bombardowania przez Szwedów, budynek uległ

poważnym uszkodzeniom. W latach 1722–1738 ratusz odbudowano. Był on siedzibą władz miejskich Torunia do 1946 r.

Najcennieszą częścią ratusza jest wieża, najstarsza tego rodzaju budowla w środkowej Europie. Pierwotnie wieża miała ponad 23 metry; w końcu XIV w. podwyższono ją do dzisiejszej wysokości 40 metrów. Pierwszy zegar zainstalowano na niej w 1417 r., obecny pochodzi z 1728 r.

Po II wojnie światowej ratusz poddano restauracji i adaptacji na placówkę muzealną. Obecnie mieści się w nim Muzeum Okręgowe, w którego zbiorach znajduje się wiele znakomych dzieł sztuki średniowiecznej.

Bramy prowadzące do miasta (Mostowa, Klasztorna, Żeglarska) były wkomponowane w podwójny ciąg murów miejskich i wraz z basztami (o oryginalnych nazwach: Gołębnik, Wieża Wartownicza, Monstrancja, Koci Łeb i Żuraw) stanowiły ważny element systemu obronnego miasta. Dzisiaj są dużą atrakcją turystyczną.

Zarządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 8 września 1994 r. toruńskie Stare i Nowe Miasto, będące pierwotnym centrum Torunia, uznano za pomnik historii. W 1997 r. wpisano je na listę Światowego Dziedzictwa UNESCO.

*prof. Stefan. K. Kuczyński
Instytut Historii PAN*

Wszystkie monety emitowane przez NBP są prawnym środkiem płatniczym w Polsce.